

Невмержицька О., Ковальчук В. Інноваційні стратегії розвитку вищої освіти в умовах реалізації концепції навчання впродовж життя: Збірник матеріалів Міжнародної науково-теоретичної конференції / за заг. редакцією М. О. Мороз, Ю. В. Ївженка. Бар: редакційно-видавничий центр КЗВО «Барський гуманітарно-педагогічний коледж імені Михайла Грушевського». 2024. 213 с. С.128-131.

Олена Невмержицька
здобувач 2 курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальність «Початкова освіта»,
Ковальчук Валентина (науковий керівник)
доктор педагогічних наук, професор кафедри професійно-педагогічної, спеціальної освіти та управління Житомирський державний університет імені Івана Франка

ОРГАНІЗАЦІЯ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ У ДІЯЛЬНОСТІ АСИСТЕНТА ВЧИТЕЛЯ

У сучасному освітньому середовищі підтримка учнів з особливими освітніми потребами (ООП) є надзвичайно важливою для їх успішної соціалізації та навчання. Одним з ключових аспектів їх педагогічної підтримки є організація психолого-педагогічного супроводу, особливо на етапі початкової школи. У цій статті буде розглянуто роль та завдання асистента вчителя у цьому процесі.

Проблема організація психолого-педагогічного супроводу учнів з особливими освітніми потребами є важливою складовою державної освітньої політики багатьох країн. Ця проблема регулюється спеціальними законодавчими актами, настановами та програмами, що спрямовані на забезпечення доступу до якісної освіти для всіх учнів.

В Україні організація психолого-педагогічного супроводу учнів з особливими освітніми потребами регулюється такими документами, як Закон України «Про освіту», Концепція Нової української школи, Концепція розвитку інклюзивної освіти та інші. Ці документи визначають пріоритетні напрями розвитку освіти, включаючи підтримку учнів з особливими освітніми потребами, та встановлюють механізми їх реалізації на рівні шкіл та інших освітніх установ [2, с.42-43].

Педагогічними працівниками розроблено спеціальні програми та проекти, спрямовані на забезпечення психолого-педагогічного супроводу учнів з особливими освітніми потребами. Ці програми підтримуються державними органами управління освітою, міжнародними організаціями чи неприбутковими організаціями, спеціалізованими на питаннях освіти та інклюзії.

На початковому етапі навчання дитина формує базові навички, які є основою для подальшого розвитку. Психолого-педагогічний супровід спрямований на створення оптимальних умов для навчання та розвитку кожного учня, враховуючи його потреби та можливості.

Психолого-педагогічний супровід учнів початкової школи ми визначаємо як комплексну систему взаємопов'язаних заходів, спрямованих на підтримку психічного, емоційного, соціального та освітнього розвитку дітей молодшого шкільного віку. Ця підтримка включає в себе ідентифікацію та задоволення індивідуальних потреб учнів, створення умов для ефективного навчання, розвитку особистісних якостей та соціалізації.

Для реалізації розроблених програм організації психолого-педагогічного супроводу важливо окреслити функції діяльності асистента вчителя [3]. Основні функції, завдання та обов'язки асистента вчителя в організації супроводу учня початкових класів з особливими освітніми потребами відіграють критично важливу роль у забезпеченні інклюзивної та якісної освіти. Асистент вчителя діє як ключовий елемент у підтримці учнів, вчителів та освітнього процесу в цілому, забезпечуючи необхідну адаптацію та індивідуальний підхід до кожної дитини. Це включає організаційну, навчально-розвивальну, діагностичну, прогностичну та консультативну роботу, а також ефективну взаємодію з учителями, батьками та іншими фахівцями. Зрештою, успіх асистента вчителя в значній мірі залежить від його професійної компетентності, знання актуальних педагогічних методик та здатності до ефективної комунікації та співпраці в освітньому середовищі.

Впровадження основних положень інклюзивної освіти функції асистента вчителя доповнюються і уточнюються. Серед основних виділяють такі:

1. Надання індивідуальної підтримки. Асистент вчителя працює з учнями один на один, щоб забезпечити додаткову допомогу та пояснення, враховуючи їхні особливості та потреби.

2. Участь у розробці індивідуальних навчальних планів. Асистент взаємодіє з учителем та іншими фахівцями для розробки персоналізованих навчальних програм, враховуючи унікальні потреби кожного учня.

3. Підтримка соціальної адаптації. Асистент вчителя сприяє включенню учнів з особливими потребами у класний колектив, допомагаючи їм відчувати себе успішно адаптуватися соціально [1, с.42-43].

Організація психолого-педагогічного супроводу учнів початкової школи з особливими освітніми потребами у діяльності асистента вчителя вимагає уваги до кількох ключових аспектів:

1. Розуміння особливостей учнів з особливими освітніми потребами. Асистент вчителя повинен мати глибоке розуміння потреб і можливостей кожного учня з особливими потребами, враховуючи їхні індивідуальні характеристики, стиль навчання та рівень розвитку.

2. Участь у розробці індивідуальних навчальних планів. Асистент вчителя співпрацює з учителем, психологом, логопедом та іншими спеціалістами для розробки індивідуальних навчальних планів для кожного учня з особливими потребами.

3. Створення сприятливого середовища. Комфортне середовище сприяє успішному навчанню та розвитку кожного учня. Це може включати організацію адаптивного навчального простору, використання спеціальних навчальних матеріалів та технологій.

4. Підтримка в процесі навчання та соціалізації: Асистент вчителя має виявляти та надавати підтримку учням з особливими потребами під час уроків, пауз, обідніх перерв, а також в процесі взаємодії з іншими учнями.

5. Співпраця з батьками та іншими зацікавленими сторонами: Важливо підтримувати відкритий та активний зв'язок з батьками учнів з особливими потребами, а також співпрацювати з іншими фахівцями та організаціями, що надають підтримку дітям з особливими потребами [4, с.18].

Розробка моделі психолого-педагогічного супроводу для дітей з особливими освітніми потребами (ООП) передбачає створення чіткої, послідовної та гнучкої системи взаємодії між учасниками команди. Вона забезпечує систематичний моніторинг та корекцію навчального процесу з урахуванням індивідуальних потреб та можливостей кожної дитини. Цей підхід сприяє комфортності навчального середовища, ефективному розвитку та соціалізації учнів з ООП, забезпечуючи їх якісну освіту та інтеграцію в соціум.

Наша програма "Відкритий шлях до успіху" була розроблена з метою забезпечення якісної підтримки учнів з особливими освітніми потребами у початковій школі та апробована у Левковицькій гімназії Коростенського району Житомирської області. Реалізація програми проходила в кілька етапів:

На 1 етапі (вересень – жовтень 2023 р.) проводилася діяльність, присвячена цілепокладанню, аналізу наявних умов в освітній організації, підбір змісту, засобів, методів, проектування структурно-компонентної моделі психолого-педагогічного супроводу дітей з ООП.

На 2 етапі (листопад – березень 2023-2024 рр.) на основі прийнятих відповідних управлінських рішень, щодо аналізу ситуації, проведеного на першому етапі, реалізовувалися заходи по створенню сприятливого середовища для навчання та соціалізації учнів, врахування їхніх потреб та впровадження індивідуалізованих підходів до навчання. Важливою складовою була активна співпраця з батьками, що дозволила створити сприятливі умови для розвитку дітей як у навчальному, так і у соціальному плані.

Ефективність програми проявилася у покращенні успішності учнів з особливими освітніми потребами, підвищенні їхньої самооцінки та відчуття приналежності до класного колективу.

Список використаних джерел та літератури

1. Асистент учителя в інклюзивному класі: Навчально-методичний посібник / заг. ред. М. Ф.Войцехівського. Київ: ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015. 172 с.

2. Команда психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами у закладі освіти (організація діяльності та нормативно-правове забезпечення). *Особлива дитина: навчання і виховання*, 98 (2), 41-48.

3. Лист МОН молоді та спорту №1/9-675 від 25.09.2012 року «Щодо посадових обов'язків асистента вчителя». URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MUS19094> (дата звернення 16.04.2024)

4. Ямчук Н. Досвід впровадження інклюзії в школі навчання дітей з особливими потребами. *Дефектолог*. 2018. № 4. С. 16–27.